

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 fjt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Boldog új évet! (Szerkesztő). — Még egy viszonzás. (Zsilinszky Mihály). — Nyílt levél. (Draskóczy Lajos). — Nekrológ. — Belföld. — Vegyesek.

Boldog új évet!

Boldog új évet kíván a testvér a testvéreknek, a szerkesztő az olvasóknak, a kiadó az előfizetőknek.

Testvér! szent név, kedves hang.

Egy atyának gyermekei, egy családdá fűzve az egyszülött fiúak önfeláldozó szeretete által, ugyanazon egy szellem által éltetett tagjai az egy testnek, — — testvérek! értjük-e még e nevet? ébreszt-e viszhangot lelkünkben kedves csöngése? Vagy már e név sem egyéb, mint egy nagy multnak romladozó emléke, melyet a történelem lapjai és a katakombák őriznek? — A modern kultúra gyermeke e név hallatára gúnymosolyra biggyeszti ajkait: testvérek? szép testvérek, kik a konczon összevesznek; egymást ócsárolják, üldözik; ajkaikon a Krisztus szeretete, szíveikben szolgatársaik gyűlölete, ugyanazon kézzel szolgáltattják a szeretet lakomájánál a kenyeret, bort és dobálják a sarat másajku testvéreikre. — Az Úr egyházában és csak úgy foly az érdekharcz, mint a közélet más terén; csak a jelszavak mások, a dolog és szellem egy, a világ szelleme.

Ismerjük el; van ebben sok igaz. — Érezte ezt igen gyakran és most kimondja a testvér, ki egyzsersmind szerkesztő is.

Mely kérdések vetettek legtöbb hullámot a mult évben? „Papszák“, „Nemzetiségi kérdés az egyházban“ stb. — Hát a mint első sorban áll Urunk szava: nemcsak kenyérrel él az ember, hanem Istennek minden igéjével, mely az ő szájából származik, úgy áll az is: méltó a munkás az ő jutalmára, de nekünk bármi szerény legyen is munkánk jutalma, még sem volna szabad megfélekednünk Pál apostol amaz intéséről: ha feltámadtatok a Krisztussal az odafelvalókat keressétek (Kolosseb. III., 1. 2.) annál is inkább, mert Urunk megígérte, hogy mindazok megadatnak nekünk. — Hordozzák egymás terhét test-

véri szeretettel s úgy töltjük be Krisztus törvényét. Különbén is a hosszú vitának rövid tanúsága: Teljes erőnkkel munkáljuk egyházunk s gyülekezeteink anyagi és vallásos felvirágoztatását! — Virágzó egyháznak papja és tanítója soha sem lesz, nem lehet ágról szakadt szegény!

A gyámintézet 25. éves örömmünnepe hálára kötelezett Isten iránt, szép reményekre jogosított; de ha s meddig a testvérek fájdalmát át nem érezzük, míg a hitsovár szívek égő vágya nem fogja égetni minden egyesnek lelkiismeretét s nem éleszti fel a szeretetben élő hitnek buzgóságát minden gyülekezet kebelében, addig nyugalomra térni, vagy épen diadaléneket hangoztatni nem szabad. — A Luther-társaság megalakult. — Igaz, egynek ez, másnak meg az nem tetszik: Kicsi a begyült összeg, nagy a tagsági díj, szervezete hiányos stb. stb. No hát édes atyámfia tedd, ha jobban tudod, de tégy, s a munkásokat munkakedvőkben ha nem istápolhatod vagy istápolni nem akarod, legalább ne akadályoztasd. — Hiányzik az agenda, tudományos irodalom, népies vallásos olvasmányok, énekes könyvek s tudja a jó ég még minek nem vagyunk híjjával. Testvérek jőjjetek, anyagi és szellemi kincstáratokból kiki, mit s meynyit bír, adjon; közös anyátok az evangyéliomi egyház, mely kebelén nagyra növesztett, ápol, hív. Kevésből keveset, de mindenki áldozzon, hisz a munkás szeretett legkedvesebb áldozat Istennek, legvilágosabb s áldásosabb biztosítéka a szentek közösségének.

Boldog új évet! Adjon Isten békességet, adja amaz ő békességét. Nem azt a külső békességet kívánom én, de a testvéri szereteten alapuló benső békességet. — A vélemények és eszmék harcza a szellemi élet alapföltétele. Legyen harc, de az Isten előtti igazság után törekvők megszentelt küzdelme, távol minden személyeskedéstől, gyűlölködéstől. — Ily küzdelem színhelyének kívántam én e lapot s kívánom továbbra is. — Egy cél lebegett s lebeg szemeim előtt: magyarhoni evang. egyházunk java.

De itt is éreztem, még pedig igen gyakran s mélyen s most mért ne vallanom be gyarlóságomat. — A viszonyok hatalmasabbak az embernél, s egy mikép tehetne eleget százaknak? — Tudom, mert hallottam s olvastam: egynek a lap drága, másnak kicsinyek betűi; egynek nem tetszik, mert sok benne a nyilvánosság, másnak nem eléggé nyilt; egy munkatárs azt írja: a veres plajbászt ne használja, másik jobban használja; egyiknek sok a polemiából, másoknak ép ekkor nagyon érdekes a lap; egyik sokalja a „külföldet“ — et s azt elhagyhatónak tartja, másik keveseli s rendes külföldi irodalmi rovatot kíván; s vannak, kik azt kívánják, hogy ministeri rendeleteket, püspöki körölvényeket stb. is közöljön, hogy a lelkesi kar megmenekedjék a másolástól, — más meg óva int, hogy függetlenségemet fel ne áldozzam. — Jó, hogy nem vágják szemem közé Aranynyal:

Mikép fog számot adni ön,
Ha majd felelni kell amott:
„Miért nem szokta küldeni,
Szerkesztő, ingyen a lapot...?“

Hát én ad vires ezt is megteszem s megtenném, de kéz kezét mos: adok lapot, kérek kéziratot.

Kinek kicsiny volt a betű, kap nagyobbat. — A nyilvánosság önmagának biztosítéka, legjobb gyógyszer; nincs mit rejtegetnünk; a jó növekedjék, a rossz pusztuljon. — A tisztesség lehet a nyilvánosság egyedüli szabályozója. — A veres plajbászt majd ezentúl is saját belátásom szerint használom. — A polemia eltérő vagy éppen ellentétes vélemények esetén ki nem kerülhető, de ujlag kérem a testvéreket, tartsák figyelembe, hogy egyházunk evangélikus egyház s ennek szolgálatában áll e lap; igazmondás nem emberszólás. — Ha a hivatalos körök igénybe veszik szerény lapunkat akkor, a mikor csak szükséges s lehet, szívesen adok „Egyházi és iskolai hivatalos értesítő“ czímen s külön bekötethető félfvnyi mellékletet a főlaphoz, melyért külön díjat nem veszek s kárpótlást nem kérek.

Testvéri bizalom megnyerése főtörekvésem; testvéri, anyagi és szellemi közreműködés az, a mit kérek. — Nem állok s nem akarok állani senkinek másnak, hanem csak az Úrnak és egyházának szolgálatában, de ebben hiven, legjobb tudomásom szerint, tiszta öntudattal. — Tudom ki által ítélt meg!

A mi Urunk Jézus Krisztusnak Istene, a dicsőségnek amaz Atyja adja nekünk a bölcseségnek és jelentésnek Lelkét, az ő esmeretében (Efez. I, 17.).

Legyen egység, türelem
Hit a jövődőben. —
Adjon Isten, a mi nincs
Ez uj esztendőben. (Arany.)

Boldog új évet egyházunknak, hazánknek, mindnyájunknak!
Szerkesztő.

Még egy viszonzás.

Tudom, hogy e becses lapok t. olvasói nem szívesen veszik, ha valaki egy és ugyanazon themáról gyakran beszél. Én azonban akaratom ellenére

is kénytelen vagyok úgy a t. szerkesztő úrtól, mint a t. olvasó közönségtől még egy kis türelmet kérni.

Még kell jegyezmem, hogy nem mint esp. felügyelő, hanem mint oly egyszerű protestáns ember szólok, aki egyházam jó hírnevére tartok valamit; de aki egyuttal teljes tudatában vagyok annak, hogy szavaimat és tetteimet mindenki szabadon vizsgálhatja és bírálhatja. Hanc veniam damus petimusque vicissim.

Ezt azért jegyzem meg, mert ifj. Jeszenszky Károly úr „Reverendában“ czímű értekezésében felügyelői minőségemet is jónak látta a vitába bevonni, és pedig oly célzással, mintha én rossz néven venném, ha valaki tót pap léte „a nemzetiségi kérdéstől elváthatatlan nyelvkérdés felől írni merészel!“ Hát ez kérem, egyszerűen téves felfogás; mert én ugyan ilyen aprehensivus nem vagyok, sőt szeretem, ha valaki higgadtan és objective szól a kérdéshez; szeretem azt is, ha az én szavaimban ellenmondást keres, mert ez az eszmék tisztázására vezet. De azt sajnálom, hogy magát azon néhány „tót ajku“ lelkes közé sorozza, akik ellen én talán éles szavakkal — de biztosíthatom, nem alap nélkül szólottam. Én ugyan sehol nem neveztem meg; — pedig ha vele volna bajom, volna bátorságom azt világosan ki is mondani.

Mint hogy azonban a „Reverendában“ „subalternusi“ fájdalmait ismételve mutogatja; sőt e mellett már a „kancsuka“ csattanós kifejezését is használja, hogy általam soha meg nem támadott hazafias magyar álláspontja melletti „buzgalom áldozata“ — ként részvétet ébresszen képzelt martiromsága iránt: sietek kijelenteni, hogy az üldözés veszedelme egyáltalán nem forog fen. És ez baj ő reá nézve, mert üldözés nélkül senki sem tehet szert a vértanuság koszorujára!

Én például, aki a nemzetiségi kérdésben a harminczas évek elejétől fogva a mai napig megjelent műveket és harczokat ismerem, vagy legalább ismerni vélem, egy régen elcsépelet tételt látok ifj. Jeszenszky K. úrnak következő szavaiban: „Egyesüljenek, olvadjanak össze mindnyájan a nemzet nyelvén való imádkozásban és istenszolgálatban...“ szüntessék meg az antagonizmust a magyarosodás és valóságosság között.“ Helyes, tegyük meg. De hogyan? Egyházkerületi vagy esperességi határozatok által? Ott vannak a multnak tapasztalatai, melyek azt bizonyítják, hogy ily módon nem érünk célzt. A természet és a lélektan törvényeit ép oly kevésbé lehet figyelmen kívül hagyni, mint a helyenkinti gyakorlati akadályokat. A mult egyetemes gyűlésen például, mikor csak az anyakönyveknek magyar nyelven való vezetéséről volt a szó, és mikor büntetés követeltetett azon papra, aki e tekintetben az egyetem határozata ellen vét, tapasztalt és tiszteletre méltó férfiak vetették fel azt a kérdést: mit tegyen a lelkes, ha például egyháza eltiltja attól? Vagy mit tegyen a püspök, ha esetleg egy szolgabíró a nemzetiségi törvényre való hivatkozással pártfogásába veszi a renitens papot? Némelyek könnyedén azt válaszolták: el kell csapni a papot! Hátha az egyház ragasz-

kokod papjához, és esetleg az egyházi főhatóság által szabályszerűen elmozdított papja helyett más papot választani nem akar, quid tunc?

Ime a nehézségek és bajok egész láncolata! Pedig az anyakönyvek nyelvének kérdése közel sem olyan kényes tárgy, mint az istenitisztelek nyelvének megváltoztatása.

Senki sem vonhatja kétségbe ifj. J. K. úr jó akaratát, hazafiságát és eszméinek tisztelteméltó voltát. De minden szavából kitetszik, hogy ő eszméit még nem próbálta életbe léptetni. Ez az, ami őt oly idegessé és más tapasztaltabb társainak eltérő nézetei iránt kissé türelmetlenné teszi. Politikai és egyházi lapokban már sokszor és érzékenyen elpanaszolta, hogy a magyar gyermekistenítésre vonatkozó indítványát az a rossz békési esperesség el nem fogadta. De a maga egyházában legalább tudtommal még eddig nem kísérlette meg a gyakorlati nehézségek legyőzését; pedig az esperesség, ha súlyos okoknál fogva nem fogadta is el indítványát, de nem tiltotta el annak alkalmazásától. Kétségen kívül szívesen venné az esperesség és talán az egész ország, ha a lelkes ifju lelkész egyszer azt jelentené, hogy behozta egyházában a rendes magyar isteni tiszteletet; és annak folytán megtanítaná tisztársait is arra a mesterségre, miként kell az általa felfedezett antagonizmust tényleg megszüntetni. Ezt, úgy hiszem, mindenki többre becsné, mint azokat a megható tanácsokat, melyeket másoknak osztogat.

A nemzeti kultúra fejlesztése érdekében tett nyilatkozatait teljes mérvben méltánylom; magát az eszmét szerény tehetségem szerint, magam is igyekszem tényleg megvalósítani; de nem értem az összefüggést, mely Bismarck szavaira való utalás, a magyar kormány kárhóztatása — és a hazai tót közmivelődési egyesület előrántása között létezik.

Erre nézve szabadjon röviden csak azt megjegyezni, hogy amit Bismarck minden veszedelem nélkül megkockáztathat Németországban, azt nem teheti meg Tisza és semmiféle más kormány Magyarországon. Reméllem, ezt nem kell bizonyítani. Vagy igen? A magyar állámférfiak között még nem akadt olyan bátor férfiú, aki a magyarosítást célul tűzte volna ki magának.¹⁾ Még Kossuth Lajos sem tette, aki pedig — gondolom, nem sértés ha kimondom — beválik olyan okos embernek és magyar hazafinak, mint az általam igen tisztelt ifju J. K.

Szabadjon még azon malitiosus célzásokkal szemben, melyekkel ő avatatlanul²⁾ a magyarországi tót közmivelődési egyesület felé vág, a legnagyobb élő magyarnak és hitrokunknak szavaival élnem.

¹⁾ Erre vonatkozó szavait Kossuthnak, Deáknak, Tiszának és Grünwaldnak csak azért nem idézem, mert e becses lap hasábjai másra is valók.

²⁾ Szándékosan használom ezt a szelíd kifejezést, azon kvalifikálhatlan eljárás jellemzésére, mellyel nevemet az egyleti naptárban megjelent Tatra-féle költeménnyel kapcsolatba hozni jónak látta; anélkül hogy tudná, ki csinálta a kalendáriumot és ki és miként hozta bele a dalt. Ez a gyanúsításnak az a módja, melyet még arra sem tartok méltónak, hogy érdeme szerint visszautasítsam. Zs. M.

A mult hónap elején „Társadalmi tevékenység a magyar közmivelődéssel mezején“ cím alatt a „Pesti napló“-ban Kossuth többek között ezeket mondja: „A magyar nem ellensége a nemzeti ségek kulturájának, csak hazafias irányú legyen; ne tévessze szem elől a különbséget a nemzetiség és nemzet között, s ne felejtse a köteleességet, mellyel a nemzetiség a nemzetnek tartozik. Hogyan is lehetne ellensége? Hiszen minden kultúra a hazában járulék a „Haza“ kulturájának összegéhez. És ezért teljesen méltánylom a Császka György szepesi püspök elnöklete alatt működő tót közmivelődési egyesület szándokait, és méltánylom azért is, mert a hazafiatlan tevékenység mérge ellen a legjobb antidotum a hazafias irányú társadalmi tevékenység; a nevek pedig, melyeket ez egyesület alapítóinak lajstromában láttam, a gyakorlat terén is meggyőző tanuságul szolgálnak arra nézve, hogy a magyar nem ellensége a nemzetiségek kulturájának, de sőt azt hazafias irányban előmozdítani is iparkodik.“

Ime így beszél egy az élet nehéz iskoláját végig járt nagy férfiú arról a társulatról, melyet egy tapasztalatokban vajmi szegény és a kérdésben úgy látszik teljesen járatlan ifju lelkész bizonyos áhítatos arroganciával kárhóztatni kész, mivel nem illik be az ő teoriája keretébe.

Ne menjünk arra a térre t. tisztelendő úr; vagy ha hajlamai oda vonzzák, igyekezzék előbb biztos tájékozást szerezni magának az ügy valódi állásáról — akkor aztán rendelkezésére állok. Addig is nyujtson kezét a hazafias irányú társadalmi tevékenységnek, és sopánkodás helyett, igyekezzék hazafias és erkölcs nemesítő olvasmányt nyujtani azon rossz szellemű lap helyett, mely fájdalom az ön őrizetére bizott nyájban is elterjedt.

A magam részéről kijelentem, hogy mivel a vita akaratom ellenére más térre vitetik át, azt többé nem folytatom.

Zsilinszky Mihály.

Nyílt levél

Ifjú Jeszenszky Károly paptársamhoz.

Kedves barátom! Azon nyílt levelem, a melyet Veres József barátomhoz intéztem, nincs most kezeim között; nem olvashatom át, azért csak emlékezetből írok. Úgy emlékszem, hogy abban közvetve Téged is felkértelek, hogy a kérdéses tárgyban ne írd, hanem vonatok kérdőre minden betűmért, s ha nem leszek feleleteimmel megelégedve, akkor ítéldetek el, s ezt ha akarjátok, hozzátok nyilvánosságra.

Te megint nem töltötted be kérésemet, meghallgathatásom nélkül irtál. Útadon egy második lépést is tettél, mielőtt meghallgattad volna okaimat, a melyek erejénél fogva én a te útadat annyira helytelennek tartom, hogy soha arra nem lépek, s Rád nézve is azon romlásnál egyebet nem látok; sőt egyházi közéletünk terén, e kérdésben, Ellened fogok harcolni.

Hogy útra vonatkozó minden okaimat le nem írom, az onnan van, mert azokat elbeszélni könnyű,

leírni lehetetlen. Egy öreg atya egyszer ezt mondta a fiának: „ha végezni akarsz: eredj magad; ha bonyolítani akarsz: írj levelet.“

Ebből ugyan nem az következik, hogy levelet soha ne írjunk; de ne oly ügyekben, a melyek egyedül csak előszóval elintézhettek.

S ilyenek tartom én, az én gondolatom szerint azt az ügyet, a melyről én Tiveletek előszóval beszélni akartam; de hát nem birtam idáig czélt érni. Sőt ellenkezőleg: ime előttem fekszik nyílt leveled, a melyben nagyon bántasz engem; igen nagyon, ok nélkül felettébb bántod Achim esperest; s mindenek felett bántod a mi „lutheránus“ voltunkat. Ennyi bántalom mellett, építést nem veszek észre soraidban, sőt hitem szerint, azt a rokonszenvet, a melylyel irántunk a tót és német paptársaink vannak, rombolással megtámadod. Ily eljárással azután, úgy elzavarod a tótokat és németeket a magyar nyelv szeretetétől, hogy az angyalok ékes karával sem lehet őket visszaédesgetni. Ez az én hitem és meggyőződés.

A mi most már a jelzett bántalmakat illeti, beszámolok Néked azokkal.

Hogy én a „szeretet“, „testvériesség“, „tündöklő“ és „szíveket hódító“ bizonyosságot adni elég nagy-lelkű voltam. Ugyan mi az? Károly!

Feltetted rólam, hogy én Achim esperes irányában az enyimhez hasonló hódoló nyilatkozatra akarlak birni. Hát ez ugyan micsoda?

No meg hogy kár, hogy világosabban nem fejezem ki magamat: mi az a jó, a melynek eltaposásától félek, s mi az a rossz, a melynek felemeléséről cassandrai jóslatokat hangoztatok. Fel vagy-e Károly jogosítva hozzám így szólani, míg akár Nálad, akár nálam engem meg nem hallgattál?

Végre: hogy nekem nemes törekvésem, hogy Téged Achim esperes lábaihoz visszavezesselek!

Hallgass ide Károly! Hallod-e? Ha engem valaki bűnömért sújt, ha van: jól teszi! megérdemlem! — De ha valaki csak feltevésből indul ki, elképzeli magában, hogy én ilyen vagy olyan vagyok, ezt vagy azt akarom, s azért sújt: ez a cselekedet előttem nem alapos, nem igazságos, nem keresztyéni! Ha a magyarok mindnyájan ilyenek volnának: nem érték volna meg az ezredik esztendőt. Alapot arra, hogy oly feltevésekből ki ne indulj, szarvasi beszédeimből magán és nyílt levelemből szerezhetél volna. A feltevésekre nem adhattam okot, mert világosan kértelek: tanácskozzatok, vagy hát: tanácskozzunk, s a miben megállapodunk, azt kövessük! Építsünk! Senkit ne bántunk! Nem a magam egyéniségét akarom valakire ráerőszakolni! Hanem tanácskozni s a megállapodást végrehajtani! Személyekkel én nem foglalkoztam, hanem ügygyel, s Titeket is erre kértelek s kérlek. — Hogy pedig én embert, ember lábaihoz vigyek: azt egész múltam tagadja, s meg vagyok fölöle győződve, hogy ilyen dologért, első sorban, Achim esperes tiszán el magától mint hitvány teremést! Látod Károly! mi alaptalanul s mi iszonyatosan tudsz te bántani, s azt gondold sőt állítod, hogy te bántani nem akarsz. A helyett, hogy közelednél felém, azt a

hitet ostromlod bennem, a mely Téged előttem fel-emel. Pedig Neked engem — még meg nem hallgattál, nem szabadna bántanod. Ha teszed: sem bölcsnek, sem tapintatosnak nem mondhatlak.

Én Téged két csukott levelemben tanácskozássra hivtalak, s megírtam azt is, hogy kivüled kiket hívtam még meg. Azt is jeleztem, hogy ha engem hívtok, más helyre is elmegyek. Tanácskoznunk kell, mert ha magadban folytatod útagon való haladásodat: sem bölcs, sem tapintatos nem leszel, új hibákat fogsz elkövetni, én ezen kifejezéseket nem szántam nyilvánosság elébe, Te magad tártad azokat fel. Megmaradok nézetem mellett: nem írni, hanem tanácskozni kell. De most már — részemről — be kell várni a tavaszt, mert a tél nálam sem sok vendégfogadásra, sem utazásra nem alkalmas. Addig, míg nem tanácskoztunk, egy betűt sem szabad — szerintem — a kérdéses tárgyról írni.

Különösen Neked nem, mert meg sem tudsz mozdulni, hogy az esperest ne bántanád, és pedig nem tárgyi okért, hanem azért, mert ő a te eszményképednek meg nem felel.

Szívesen elismered Achim esperesnek általam kiemelt erényeit s érdemeit, hazafiságában nem kétke- del; de mert szerinted nem áll oly magasán, mint Szász Károly, arra használod lelki szabadságodat, hogy őt kipellengérezed s azt mondod, hogy ez által őt emelni akarod, oda, a hol Szász Károly van, s akkor követed és támogatod.

Igy akarsz Te magyarosítani? Hiszed, hogy most már majd igrékszik Achim esperes a Te eszményképedet magában megvalósítani? — Vagy pedig tán helyéről elűződ, s Szász Károlyhoz hasonlót ültethetsz a székébe? Vagy talán igazán tőlem várod, hogy én mondjam meg neki, milyen legyen ő? Vagy talán valami új nevelési rendszer szerint, a tótnak elsőbb be kell szakgatni a fejét, le kell róla szedni a keresztvizet, s azután kell megtönni magyar nyelvvel? — Lehet, hogy az én jó Atyámnál vannak különb atyák; de nem volnék jó fiú akkor, ha a különb atyák fölül való eszményképpel tömném meg fejemet, elfordulnék saját jó Atyámtól, még újságban is megmondanám neki, hogy az én eszményképedet valósítsa meg magában, s csak akkor fogom én őt szeretni! S mikor kérdenék tőlem: „mért teszed ezt?“ felelném: „emelni akarom Atyámat!“

Én ettől visszaborzadok! én Atyámat senkivel nem hasonlítom össze: nekem úgy legdrágább, legnagyobb, legkedvesebb, legboldogítóbb a mint van, mert ő az enyim! Anyámnál is lehetnek finomabb, műveltebb, eszményképednek valóbb nők; de azért csak az én Anyám Ő, a kiben az én hű szeretetem minden női tökéletességet összpontosít. S ilyenem engem az evangyéliom nevelt. A vallásos szeretet ezen ereje nélkül, nincsenek oly kötelekek, a melyek a házastársakat, testvéreket, hitsorsosokat, honpolgárokat összefűzzék! Nem a nyelv, hanem a „tiszta erkölcs“ az erények tartják fel a Hazát! Ellenkező esetben a hellén és latin classicus nyelvek nem volnának holt nyelvek. Azért fáj nekem, mikor a magyar hibázik,

s azért imádkozom, hogy különösen a magyar papok „tündököljenek,” s szeretet és bölcsesség által hódítsanak.

No hát én esperesemet, a kinek elismerem érdemeit, érdemeit, jó hazafiságát, a sajtóban, nyílt helyen, azzal, hogy neki követendő példátul, különb embert mutassak: nem sérteném s magamnak ez által rossz bizonyítványt nem adnék.

Hanem azért Szász Károlyt eszményképpül magadnak megtarthatod, s biztosítlak, hogy Achim lesz első becsülőd, ha aztán nem azt mondod, hogy más legyen olyan, mint Szász Károly, hanem magad akarsz olyan lenni. Látod, Szász Károly nemcsak magyarosít, hanem művel is; s ezen az úton Szász Károly végtelen sokat fáradozik, mert jól tudja, hogy műveltség nélkül a magyar elvész, s műveltség által a rossz tót is jó hazafivá válik. Otthon, Mezőberényben kövesd őt; első sorban ezt tedd, s ha teszed: folytasd és fokozd, s ne söprögesd felettébb más ember küszöbét. Olyant ajánlok Neked, a mit itthon magam is teszek. Nem egyedül, hanem tagja vagyok annak az egyesületnek, a mely ugyan nem magyarosít, mert itt arra szükség nincs, hanem művel s corruptiót irt, és pedig idáig sikeresen. Esperességtünkre nézve is, szerintem, ilyen művelő egyesületet kell létesíteni, nem pedig egyeseknek a lapok hasábjain egyéni felfogásuk szerint panaszkodni, s művelés helyett háborúságot csinálni.

Hátra van a mi „lutheránus” voltunk. Erről — így is hosszúra nyúlván levelem — szabadjon jövőre szólanom. Addig is s mind örökké az Isten legyen Veled s velünk! Maradtam szerető barátod
H.-M.-Vásárhelyen, 1885. decz. 15. *Draskóczy Lajos.*

NEKROLOG.

Iglói és zabari Szontagh Bertalan.

Született Királyiban (Gömörvármegye) 1823. márczius 26-án; meghalt Rimaszombaton 1885. decemberhó 13-án.

„A Szontagh nemzetség mindedig, azáltal követett jellemének: a munkásság és becsületességnek köszönheti csak századokon át tisztességes fennmaradását, melyhez a kiváltságos állás egyedül és mindenkor csak mellék fényugarakkal járult. — Ők minden viszonyok közt készségök és tevékenységök által igyekeztek magoknak oly állást kivívni, mely polgártársaik közt kellő méltánlyással találkozhatassék!”
Sz. D.

A gömöri evang. egyházmegyének gyásza van! — Felügyelője, lelkes vezére: nagys. iglói és zabari Szontagh Bertalan meghalt! — A gömöri egyházmegye — hitbuzgó felügyelőjét, — a tiszai evang. egyházkerület egyik kimagasló és érdemekben gazdag alakját; a hazai evang. egyház szintén egyik legkitünőbb tagját vesztette el benne! —

Szontagh Bertalan, a több százados multtal bíró Szontagh család iglói-dobsinai ágának dicső sarja; a mely családi ág mind a hazának, mind evang. egyházunknak annyi jeles, hitbuzgóságban gazdag és lelkes tagot adott! — Szontagh Bertalan, családi tradícióit követve: indult el azon a szép pályán, melyen egyfelől a sajó-gömöri nemzeti

algymnáziumnak hosszú éveken keresztül felügyelőjévé; másfelől a tekintélyes gömöri esperesség felügyelőjévé emelkedhetett. Szontagh a hitbuzgóságot családjától, atyja és nagyatyától örökölte; a kiknek érdemeiről a gömöri esperességnek, és több gömöri evang. egyháznak jegyzőkönyvei tesznek tanubizonyosságot!

Szontagh Bertalan, a Szontagh családból a gömöri esperességben a nyolczadik esperességi felügyelő volt! — Nagyatyja és szépatyja szintén mint felügyelők működtek; édesatyja pedig a sajó-gömöri nemzeti algymnáziumnak volt 1817 előtt és után felügyelője, mely tisztséget fia: Bertalan is viselte hosszú éveken keresztül! — Két Szontagh pedig más egyházmegyében volt felügyelő.

De a Szontagh családnak nem csak a gömöri esperességben, de az egyes gyülekezeteknél, sőt az evang. egyház egyetemenél is nagy érdemeik vannak; mert mindenkor oly figyelemre méltó állásokat foglaltak el, a mely állásokban híven munkálkodhattak közre, evang. egyházaink érdekében! — Dobsinában például, hogy többet ne említsek, az egyházi felügyelők 1848-ig, ember emlékezet óta, mindig a Szontagh család tagjaiból választottak!

A magyarhoni ev. egyház történetében a Szontagh család érdemei kellőképpen méltatva vannak; de mégis jónak látom megemlíteni és felsorolni azt: minő tisztségeket töltöttek be a Szontaghok ev. egyházunknál 1785-től kezdve. Egy Szontagh tagja volt azon országos bizottságnak, a mely a 18. század végén a trón elé járult, hogy vallási sérelmeink orvosoltassanak! — Két Szontagh egyházi fő-törvényszéki bíró; egy ugyanott jegyző; egy superintendens, az érdemekben gazdag Sámuel; kettő kerületi felügyelő; egy kerületi jegyző; tiz, Bertalannal együtt, esperességi felügyelő; kettő esperességi jegyző; hat gymnáziumi felügyelő; kettő lelkész és tizenhatsz gyülekezeti felügyelő volt!

Ezen elősorolt adatokból kitűnik, hogy a Szontagh családnak századokon keresztül vannak érdemeik ev. egyházunk körül! — A Szontaghok közül többen, egyházunknál elérhető legmagasabb állásokra bírtak felemelkedni, a mely kiváló érdemeiknek volt mindenkor dicső jutalma!

Gömörvármegyében, a Sajo völgyén Királyi község csendes temetőjében, egy ujonnan behantolt sírgödörbe helyezték el örök nyugalomra iglói és zabari Szontagh Bertalant, Gömör vármegyének hosszú éveken volt alispánját, előbb főjegyzőjét, 1848/49-ben fősolgabíráját; a gömöri ág. hitv. ev. egyházmegye szeretett és érdemekben gazdag, bölcs és erélyes felügyelőjét; a tiszai ev. egyházkerületnek egyik kimagasló és hitbuzgóságban gazdag alakját; a sajó-gömöri nemzeti algymnáziumnak volt nagyérdemű felügyelőjét; a ritka tehetségű, éles előrelátással bíró, nagy tevékenységű férfit, a ki egész életén keresztül önzetlenül, odaadással és kitartó tevékenységgel szolgálta az egyháznak és hazának reá ruházott ügyeit!

Szontagh halálának híre sok kebelből fájdalmasan tört elő — a könny, hogy megnyihitse a fájdalmat; a melyet ritka jelesünk halálán érezni voltunk kénytelenek! —

A halál könyörtelen! Utjai nyitlak és szabadok! Megy bátran... előre, behantolt sírok jelölik az ő útját! Nem kimél senkit; ő nem ismeri a válogatást! Előtte mind-

nyáján egyenlők vagyunk! Egy pillanat... és az élet — halál ura magához szólítja... az élőt. — Beteg és egészséges ember között nem tesz különbséget! A beteg meg fog halni; az egészséges élete is... bizonytalan!

A nemesen érző szívnek..., a bölcsen és mélyen gondolkodó főnek működése véges; mert az élet vajmi csekély, — a halállal szemben!

A halál uralma végetlen és örök... az élő közt!

A halál parancs szavára: elnémulnak a beszédes ajkak; a gondolkodni tudó bölcs fő: nem teremt több eszmét, a nemesen érző szívből is elhal minden érzés, az élet szikrája kialszik... örökre!

A halál... a halál...!

A küzdelmek és szenvedések között miteszi elviselhetővé az élet gyöttrődéseit?... A halál tudata!

Révedező szemekkel tekinthetünk a jövőbe; ha nem látunk is ottan semmit... a halált biztosan ott találjuk!

A halál megnyugtat; a sir kibékít és megvigasztal mindeneket!

A királyi temetőnek ujonnan behantolt sírgödrő csak a porladozó testet takarja el szemeink előtt; de a megboldogultnak drága és dicső emléke szíveinkben fog soká... igen sokáig élni és érdemeit mélyen emlékezetünkbe vésvé fogjuk örözni! —

Nem feladatomból élet és jellemrajzát vázolni: oda gyenge és igénytelen az én egyszerű tollam; azt majdan hivatottabb emberek írják meg, a gömőri ág. hitv. ev. esperesség történetében; de nem feladatomból az sem, hogy Szontaghnak az evang. egyház körül szerzett nagy és kimagasló érdemeit méltassam; ezt is hivatottabb írókra bírom, a kik tüzetesen ismerve az Ő jellemét és élet működését — egykoron majdan számot adhatunk az ő élet-munkálkodásáról; megörökítve az ő élettörténetét — nem csak a gömőri esperesség, — hanem evang. egyházunk történetében is!

A halál gyorsan és váratlanul lepte meg!

Sem maga, sem családja, sem senki nem hitte, hogy az életerős férfiút oly hamar elveszszük! — Halála előtt egy héttel még egyházi ügyben elnökölt azon bizottságban, a melynek feladata volt azon szavazatoknak felbontása, a melyek a gömőri főesperesre és két alesperesre beérkeztek! A szavazatok felbontása december 5-én volt! — Délben a sajtó-gömőri nagyhirű Szent-Iványi urasági lakban az ebéd alkalmával felköszöntötte és éltette az ujonnan megválasztott főesperest és a két alesperest! — Utánna alig egy hétre december 13-án — agyszélhűdés következtében a halál hirtelenül bekövetkezett!

Temetése óriási részvét mellett Rimaszombatban december 16-án tartatott meg! A ravatal felett Glauf Pál rimaszombati ev. lelkész tartotta a gyászbeszédet, mely után Terray Gyula gömőri főesperes búcsúzott el az esperességnek felejtethetlen felügyelőjétől!

A megboldogultnak porai a királyi-i sírkertben december 17-én helyeztetek örök nyugalomra, a hol is Mikola György sajtó-gömőri evang. lelkész mondott imát!

A gyász jelentés, melyet a család kiadott, a következő:

„Özv. Szontagh Bertalanné, szül. csopaki Thorma Anna; gyermekei: Zoltán nejevel, szül. szentiváni Szent-iványi Rózsával, Zoltán, Árpád és Rózsa gyermekeivel, Béla, Jolán férjével potoki Potoczky Kálmánnal és Dezső fiával, a nagyszámu rokonság nevében és fájdalomtól meg-

tört, szomorodott szívvel jelentik a felejtethetlen s szeretett férjnek, a legjobb s gyöngéden szerető atyának nagyatyának, illetve rokonnak Iglói Szontagh Bertalan gömörmege alispánjának, a gömör ág. ev. egyházmegye felügyelőjének decz. hó 13-án, délután 5 órakor, életének 63-ik, boldog házasságának 33-ik évében, agyszélhűdés következtében hirtelen történt gyászos elhunytát. — A boldogultnak hült tetemei, a decz. hó 16-án, délután 2 órakor, Rimaszombatban tartandó, ágostai evang. egyházi gyászszertartás után, a királyi-i sírkertben fognak örök nyugalomra elhelyeztetni. — Áldás és béke legyen porai felett!“

* * *

A megboldogult csendesen alusza a halál örök álmait; az igénytelen kis szívmot nem háborgatja senki, — legfeljebb csak a kegyelet keresi fel némelykor — gyakran, hogy adózzon annak az ember emlékének, a ki életében annyi jót és annyi üdvöset cselekedett! —

Ha a küzködő lélek, az a magasra törekvő szív, a ki egész életén keresztül becsületesen és híven munkálkodott; a ki vas eréllyel és kitartással küzdött a célok felé: mostan megnyugszik, megpihen, ott abban a közös hazában, melynek neve: temető!

A család — fejét; — az evang. egyház egyik legbuzgóbb és leghívebb tagját — a haza szintén a legmunkásabb fiát vesztette el benne! —

A Szontaghnok nevét megőrzendi a történelem; a mely lapjára jegyez — mindekit, a kinek kimagasló érdemei vannak; Szontagh Bertalan pedig az ősei által megjelölt úton haladott egész életén át — s így az ő neve is megörökítetik! —

Kegyelemem és hálám sugalmazta e soraimat, hogy legalább így róhassam le tartozásomat egyik megboldogult jelesünk iránt! —

Nyugodjék békében! Legyen porainak a föld könnyű! Legyenek áldottak — a jó Istentől a hantok — a melyek drága hamvait takarják!

K. N. L.

BELFÖLD.

A szászok igazsága.¹⁾

XI.

Ajánlva tiszt. Frätschkes J. szász lelkész úrnak.

Jelige: Ha a ti igazságtok feljebb nem bővelkedik a farizeusok és írástudók igazságánál, semmiképen nem mehettek be a mennyeknek országába. — Máté 5. 20.

A kit az általam eddig felhozott tények még nem győztek meg teljesen arról, hogy a szászok a brassói magyar evangélikus egyház anyasításának csakugyan minden kigondolható módon akadályt gördítenek útjába; a ki még eddig nem adott hitelt azon állításomnak, hogy a brassói szász presbyterium és konzisztorium is csak színből egyezett bele a brassói magyar evangélikusok önálló egyházzá való alakulásába, az ama skandalum után, mely 1885. évi

¹⁾ Az előző cikket lásd e lap 1885. évi. 46. számában.

december 11-én a brassói ág. hitv. evang. szász esperességnek Brassóban tartott gyűlésen történt, bizonyára nem lesz többé hitetlen, hanem hívő. Említettem, hogy a brassói magyar evangélikusok, miután az önálló anyaegyházzá való alakulhatóság iránt beadott első kérvényüket a főkonzisztorium 1883-ban elvetette, ugyanazon év december-hava 8-án egy czáfolatot adtak be, a melyben kimutatván a főkonzisztorium által kérvényük ellen felhozott okok semmis voltát, kijelentik, hogy szándokuktól el nem állanak. A kérvény 1884. december 8-ától kezdve, tehát két évig az esperes úrnál hevert; csak e hó 11-én terjesztette azt az esperességi gyűlés elé. — Én pedig azt írtam egy cikkemben, hogy ezen kérvény már felment a főkonzisztoriumhoz. Tévedtem. Ilyen roszaknak magam sem hittem a szászokat. Az esperességi gyűlésen ez alkalmából Frätschkes szász pap erős támadást intézett a szegény brassói magyar lutheránusok ellen, a kiknek az esperességi gyűlésekre nemcsak képviselőket nem szabad küldeniök, de még csak csendes hallgatókul sem szabad megjeleniök azon. — Ezért mert Frätschkes úr oly vitézül ágálni. Elmondta, hogy ő semmiesetre sem pártolhatja a magyar lutheránus egyház önállósítását, mert ebből a szászokra kimondhatlan veszedelem következne. Egy önálló brassói magyar evang. egyház elkeseredett versenytársa lenne a brassói szász evang. egyháznak csak azért is, hogy 300 éves alárendeltségeért boszut álljon. — Bizonyosan nem nyugodnék addig, míg a brassói szász egyház kezéből a hegemoniát ki nem csavarná. Ez pedig nem lesz nekik nehéz feladat, mert ezen törekvésében a brassói magyarság felekezeti különbség nélkül támogatni fogja, sőt maga a szászokat tüzzel-vassal pusztító kormány lesz legerélyesebb előmozdítója ügyüknek. És így a szászok, a kik most elsők, utolsók lesznek s Brassó városa evangélikus szentélyében is a barbarizmus uralma kezdődik. Ezen nagyhatású beszédre Haupt Frigyes esperes elnök kijelenté, hogy bár ő is osztozkodik s bizonyára minden jó érzelmű szász Frätschkes aggodalmaiban, még sem helyeselheti, hogy azok ily leplezetlenül kifejeztessenek.

Ime nyájas olvasó ez a szászok igazsága. Ehhez nem kell kommentár. Csak annyit jegyezek meg Frätschkes úr szavaira, miszerint attól, hogy a kormány vagy a brassói más felekezeti magyarság támogassa brassói magyar evang. testvéreinket, egyáltalán ne tartson. A kormánynak a brassói magyar lutheránus ekklezsia meglehetősen mostoha gyermeke. A brassói állami elemi iskolánál a felekezetek által alkalmazott hittanítók közül mindegyik kap állami segílyt, csak a magyar evangélikus nem. Az állami iskolai gondnokságban minden felekezet képviselve van — még a zsidó is — csak a magyar evangélikus és általában az evangélikus nincs. A brassói magyar evangélikusoknak a kormány pártfogása következtében leendő meghízását tehát Frätschkes úrnak nincs oka irigyelni. A mi pedig a brassói más felekezeti magyarságot illeti, az sokkal elfogultabb vallásilag, hogy sem mint egy „lutheránus“ egyházzal törődne, ha mindjárt magyar is az. Megmutatta ezt a kulturegyelet alakulásakor is, a midőn a brassói főkegyelet választmányába egyetlen „lutheránus“-t se választott be, s azt az egyházat, melynek még Frätschkes úr is oly nagy missziót tulajdonít, szokás szerint teljesen mellőzte. Ezen faktoroktól tehát ne tartson kedves Frätschkes úr, hanem tudja mitől tartson? attól, hogy a mit a szász esperesség nem akar meg-

csinálni, azt majd megcsinálja a magyar esperesség. Sapienti pauca.

Hanem hát mi történt tovább a gyűlésen? — Obert Ferencz, brassói szász pap hivatkozván a brassói magyarság tehetetlenségére, eloszlatni igyekezett Frätschkes úr aggályait és végül jelentőségteljes pislogással mondá: „különben is nem az esperességi gyűlés az utolsó forum ez ügyben, azért hát bátran elfogadhatjuk a kérvényt.“

Ez a fordulat egy kissé ügyetlen volt, mert azok is megértették, a kiknek nem szánta Obert úr, értem a hét-falusi csángó képviselőket; de a szászokra hatott, mert egyhangulag elfogadták a kérvényt, még az én Frätschkesem is reá szavazott. A nyájas olvasó pedig be fogja látni, hogy igazam volt, midőn egy előbbi cikkemben azt mondtam, hogy „a felsőbb forum elé viendő magyar evangélikus ügyekben az alsóbb forum soha sem határoz tagadólag, hanem pártolást szinlel.“ Az esperességi gyűléssel elfogadtatta a kérvényt Obert, hogy ugyancsak ő Szebenben a főkonzisztoriumban — melynek póttagja — megdöntse azt. Hát nem a farizeusok és irástudók igazsága ez? Így tettek akkor is, midőn a kérvény első ízben adatott be.

Hanem majd elfelejték valamit. Az esperességi gyűlés Frätschkes indítványára kimondotta, hogy az önállósítandó magyar evang. egyháztól Ó-Brassó városrész elszakittassék, vagyis az Ó-Brassóban lakó magyar evangélikusok a Szent-Bertalanhoz címzett szász templomhoz tartozzanak. A cél persze az, hogy elszászosodjanak. Így tisztelik a szászok a törvényt. Mert az egyházi törvény (11. §.) azt mondja: „minden evang. község helyi határai közt, melyek szokás vagy okmány által határozvák, egy fárát (Pfarre) képez.“ A magyar ekkleziához tartozott eddigi szokás és okmány szerint egész Brassó magyar ajkú evang. lakossága azon törvény értelmében, mely így szól: „die magyarische Filialgemeinde umfasst die evang. Glaubensgenossen A. B. magyarischer Zunge im Umfange des ganzen Stadtgebietes.“ Quo jure veszik el hát a magyar ekkleziától az ó-brassói magyarságot? ezzel megint csak arról győznek meg téged nyájas olvasó, hogy igazam volt, midőn IV. cikkemben azt állítottam: „Ha már meg kell lenni — gondolják a szászok — legyen meg az önálló magyar egyház, de szorítsuk annak határait a bolonyai városrésze, így aztán elvesztvén a többi külvárosokat s a belvárost, vesztenek számban és erőben.“ Így nem félhet Frätschkes úr, hogy a magyar ekklezsia magához ragadja a hegemoniát, így elég lesz téve azon csalatkozhatlan elvnek; divide et impera, a brassói magyar ekklezsia pedig elmondhatja a költővel:

Pusztulunk, veszünk,
Mint oldott kéve
Szét hull nemzetünk!

A gyűlés másik tárgya az esperes választás volt. — Köztudomásu dolog, hogy az esperességre leginkább Obert aspirált, csak, hogy ő reá még nem aspirált senki. Annál komikusabb volt, midőn a választás előtt Obert felállott és — magára akarván vonni a figyelmet, a kombinációból magát kihagyatni kérte. Sollst Recht haben. — És nem is szavazott reá senki; meg lett tehát megint a mi kedves öreg Haupt Frigyesünk; lesz tehát hozzá e lapokban még sokszor szerencsénk.

Végül felolvasták a stipendiumot nyert ifjak névsorát.

Magyar ifju egyetlen egy se kapott. Még a magyarok által alapított ösztöndíjakat, mint p. o. a Molnár-félét is a szászok kapták. Ki vagyunk mi tagadva mindenből. S most még a közmívelődési egyesület is kizárt bennünket munkaprogrammjában a segélyezésből. Nem is hiszem már, hogy mi erdélyi-magyar Lutheránusok is emberek vagyunk. — Vagyunk helóták, vagyunk páriák, mindenünnen kitaszítva, mindenkitől elfelejtve. — Ezért viselem én is azt a nevet, hogy:

Egy hétfalusi evang. pária.

VEGYESEK.

— Lapunk pontos kézbesíthetésének érdekében, de hogy felesleges kiadásoktól megkíméltsék ügyis szerény pénztárunk, kegyeskedjenek tisztelt pártolónk oda hatni, hogy mindazon urak, kik a lapot járattatni óhajtják, arra idejekorán előfizessenek vagy azt mielőbb megrendeljék. — Mult évi olvasóink ez első szám megtartásával vagy visszaküldésével tudunkra adják elhatározásukat. — Megtartás esetén, mint rendes előfizetőinknek továbbra is küldjük, visszaküldés esetén többé nem alkalmatlankodunk.

A hátralékosok sziveskedjenek hátralékaikat le-törleszteni s minket a külön-külön felszólítással járó munkától s kiadásoktól megkímélni.

Midőn evang. egyházunk minden tagját a lap szellemi és anyagi támogatására felkérjük, lapunk szűk terére tekintettel, a szerzőket cikkeik lehető rövid fogalmazására figyelmeztetjük.

Hogy lapunk egyházi életünknek egész a legkisebb részletig hű tükré legyen, kérjük mindazokat, kik valamely az egyház és iskola életébe vágó eseményről, vagy személyi ügyről biztosan értesülnek: sziveskedjenek azt, habár csak levelezőlapon is a szerkesztőséggel tudatni.

Szerkesztő.

— **Ő Felsege a király, a szécsényi evang. gyülekezetnek** templomépítési költségeinek fedezésére 200, — a **százi gyülekezetnek** hasonló célra 100 forintot kegyeskedett adományozni.

— **A Luther-társaságnak** eddig 5 alapító, 167 rendes tagja van. Ez bizony a fontos feladathoz képest, mely a társaságra vár, nagyon kevés. — Összes vagyona 2101 frt 71 kr. — Ez sem sok, de mégis kezdetnek elég, ha buzgó úgyszeretettel szaporíttatánk. — Ne lankadjunk, de folytassuk a munkát s ha nem mi, utódaink, de mindenesetre anyaszentegyházunk fogja élvezni munkásságunk édes gyümölcseit. — Ez legyen a mi kultur-egyletünk, mely hivatva van, a hazai s nemzeti közmívelődésnek is fontos szolgálatokat tenni. — Itt tömörüljünk s ne forgácsoljuk el ügyis kevés erőnket.

Budapesti próbaszónoklatok. — Nagytiszt. Farbak József, nyiregyházi lelkész és tiszakerületi főjegyző úr m. é. december-hó 6-án megtelt templomban, a díszes közönség osztatlan tetszése mellett tartotta meg kitünően sikerült próbaszónoklatát, az azon vasárnapra rendelt evangéliom alapján remek kidolgozású a fővárosi közönségnek egészen megfelelő lelkes beszédében a textusban gyökerező azon tárgyat fejtegetvén, hogy „az isten igéje örökkévaló,“ mert örökkévalók igazságai, törvényei, ígérétei. — Nemcsak női, hanem megedzett szilárd férfiak szemeiben is csillogtak a megindulás könnyei a jeles szónok előadása alatt. — Mélt. egyet. felügyelő b. Prónay Dezső, mélt. Fabiny Teofil, Sárkány József urak, a budapesti magyar egyház színe-java, a budapesti főesperes hivatalból voltak jelen. — A nevezett egyház közgyűlése, a mely szombaton december-hó 12-én tartatott meg a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a nevezett szónok ténykedéséről s jelen-

tette, hogy neki legott az isteni tisztelet befejezésével egyházbizottságilag az egyházi felügyelő révén fejezte ki halálját az egyház nevében. Ugyanekkor határozatba ment, hogy egy 8—10 tagu küldöttség menend az ünnepek alatt meghallgatni Kővágóörsre, Miskolczra és Selmezcra a próbaszónoklatra meg nem jelent lelkész urakat. A választás ideje még nincs megállapítva.

Justus.

— **A pozsonyvárosi ev. jótékony nőegyesület** m. é. decemberhó 20-án szép karácsonyi ünnepélyt rendezett szegény iskolás gyermekek részére. Jelen voltak ez ünnepélyen Leonhárdi Erzsébet báróné, Weisz s Pauerné asszonyok, főtisztelendő Geduly Lajos püspök úr, Samarjay Károly kir. tanácsos úr, a tanítói kar s még számos előkelő gyülekezeti család. A terem, mely zsufolásig tele volt hallgatósággal, szépen fel volt díszítve s egy hatalmas, fényes karácsonyfa körül nagy számmal csoportosultak a szegény gyermekek, kik várva várták a legszebb pillanatot t. i. a megajándékoztatás régen óhajtott percét. Az ünnepélyt Rosenkranz Károly helybeli kántor úr nyitá meg szép megható karácsonyi chorussal, mire tisztelendő Freytag lelkész úr szívhez szóló szavakkal fordult a közönséghez fejtegetvén először azon magasztos karácsonyi örömet, mely a megváltó születésének emléknapiján minden igaz hívő lelkét eltölti, megköszönte azután a nemeslelkű hölgyek szeretetteljes fáradozását a szegény gyermekek irányában s inté az utóbbiakat, hogy jó magukviselete által iparkodjanak mindezt kiérdemelni. Erre két kis leány a szegény gyermekek nevében köszönetet mondott s aztán kezdődött az ajándékok szétosztása. Ezidén 67 leány s 12 fiu ruházttal fel teljesen, 51 fiu és 67 leány pedig, bele számítva az előbbieket, lábbelivel lett ellátva. Azonkívül kapott még minden gyermek gyümölcsöt, süteményt, tanszereket, játékszereket stb. stb. — Isten bő áldása kísérje tovább is ezen jótékony együletet s annak pártolóit.

— **A Kolozsvárt megjelenő „Protestáns Közlöny“ szerkesztőt** változtat. Eddigi szerkesztője Sándor József helyébe az erdélyrészi ev. ref. kerület főjegyzője, a közlöny megalapítója ntszt. Szász Gerő úr veszi át szerkesztését. Együttal e közlöny a kerület hivatalos lapjává lesz s a püspöki, esperesi köriratok benne fognak közzé tétetni. Protestáns laptársunkat derék szerkesztőjével ez uj alakban is melegen üdvözöljük.

— **A „Téli Ujság“**-nak már két száma jelent meg több rövidebb vallásos népi elbeszélésekkel és elmélkedésekkel. Még 1100 példány van készletben. — Előfizetési ár: egész évfolyam 26 kr., portoval 39 kr. — Hús vagy húsznál több példány után portodijt küldeni nem kell. — Megrendelések Szalay József lelkészhez küldendők N.-Becserekere.

— **Meranban** m. é. decz.-hó 13-án vasárnap szentelték fel az ev. templomot nagyszámú — furdővendégek és ottlakókból álló — közönség részvéte mellett. A szertartást Koch superintendens vezette. Ez a második evang. templom, melyet Tirolban, a hitegység hazájában a protestáns buzgalom emelt. Érdekes volt a merani kath. papnak a magatartása a magasztos ünnepélylyel szemben. Ő ugyanis a trienti herczeg érseki káptalan helynökének leirata következtében, híveinek az ünnepély lefolyásának még szemléletét is eltiltotta excommunicatio terhe alatt. Így történt, hogy a tűzoltó parancsnok, kitől az evang. lelkész a rend fenntartása végett néhány embert kért; félve a clericalis párttól csak civil ruhában engedte meg ezeknek a megjelését. A helyi kath. lap „Der Burggräfler“ a kath. lelkész prédikációját és az excommunicatioval való fenyegetést közölte, de a lap e példányait confiscálták. A kath. hívek a felszentelési ünnepély után bűnbánó processiót tartottak. A menet körülvetve a plébániát, imádkoztak, kérték az istent ne büntesse meg az egész Merant földé megszentéséért.

— **Múlt év végével** a „Magyar Korona“ elhalálozott. — Requiescat in pace! — Majd lesz más.